

LÖÖPPI

2 / 2019 • HELSINGIN SEUDUN JOURNALISTIT

Laatulehden nousu ja tuho

**HELSINGIN SEUDUN
JOURNALISTIEN JÄSENLEHTI**

26. vuosikerta

Vastaava päätoimittaja

Marjaana Varmavuori
puh. 050 5454130
marjaana.varmavuori@gmail.com

Päätoimittaja

Kaija Plit
puh. 050 4394538
kaija.plit@hsj.fi

Graafikko

Outi Kainiemi

Muu julkaisuryhmä

Jarmo Hankivaara
Salla Nazarenko
Mia Palokallio
Maaret Tiensuu
Pekka Torvinen

Kannen kuvitus

Outi Kainiemi

**Helsingin Seudun Journalistit
Puheenjohtaja**

Marjaana Varmavuori

HSJ:n toimisto

Lönnrotinkatu 25, 5. kerros
00180 Helsinki

Toiminnanjohtaja

Kaija Plit

Hallintopäällikkö

Jaana Virtanen

Ilmoitushankkija

Erkki Hirvonen
puh. +358 50 5506172
eki.hirvonen@kolumbus.fi

Painopaikka

Grano

ISSN-L 1455-0032

**HSJ TIEDOTTAA TILAISUUKSISTA
SÄHKÖPOSTILLA. VARMISTA,
ETTÄ MEILLÄ ON TOIMIVA
SÄHKÖPOSTIOSOITTEESI.**

PEKKA ELOMAA

Osmo Harkimo oli Tuntemattoman pääkuvaaja.

- 3 PÄÄKIRJOITUS**
- 4** Laatulehden nousu ja tuho
- 10** Lukijan ääni
- 14 HELMIJUTTU** Lajinsa viimeiset
- 18** Plan B
- 22 KIRJAT** Lauma
- 23 TÄMÄN OIVALSIN!**
- 24** Kuvaileva toimittaja
- 28** Ryhtyisitkö yrittäjäksi
- 31 SARJAKUVA** Ilta-Fingeri
- 31 HSJ-NEWS** Apurahoja haussa

Lisää neuvotteluvaltaa

USEIMMILLA MEISTÄ ON varasuunnitelma, ajatus siitä, mitä tekisi, jos sattuisi menettämään työnsä – tai leipiintymään totaalisesti nykyisiin hommiinsa. Suunnitelma B voi olla nuoruuden unelma-ammatti tai intohimoinen harrastus, josta haaveilee saavansa vielä joskus itselleen työn. Pragmaattisimmat miettivät, mihin uuteen oma osaaminen vähimmällä vaivalla taipuisi.

Osalla suunnitelma ei ole jäänyt pelkän ajattelun asteelle. Kolme HSJ:n jäsentä kertoo tässä lehdessä kakkostöistään. Raha ei ole kenellekään heistä tärkein toisen työn motiivi, vaan ratkaisevaa on palo siihen. On myös hyvä, ettei elämä ole yhden kortin varassa.

Monelle luontevin kakkossuunnitelma on, että oman alan työt jatkuvat freelancerina tai yrittäjänä. Sellaiseksi heittäytymisestä haaveili pitkään myös **Salla Nazarenko**, jonka kirjoittamat tuoreen yrittäjän muistelmat voit lukea sivulta 28.

Jos omaksi pomoksesi ryhtyminen kuttutelee sinuakin, kannattaa seurata tiiviisti HSJ:n tulevaa tapahtumatarjontaa.

Kevään aikana järjestimme itsensätyöllistäjille kaksi tilaisuutta, ja syksyllä on luvassa lisää koulutusta, verkostoitumista ja vertaistuellisia keskusteluja.

Kevään eduskuntavaalien alla Journalistiliitto ja kymmenkunta muuta työntekijäjärjestöä tekivät yhteisenä rintamana hartiavoimin töitä, että alkavalla hallituskaudella saataisiin parannuksia itsensätyöllistäjien asemaan.

Toivoa antaa esimerkiksi se, että puoluekentällä tuntuu vallitsevan laaja yksimielisyys, että itsensätyöllistäjille on saatava seuraavan hallituskauden aikana enemmän neuvotteluvaltaa työehtoihinsa. On tärkeää, että ay-liike saisi oikeuden sopia itsensätyöllistäjien työn ehtoista.

Heidän neuvotteluvaltansa kasvaminen olisi hyvä uutinen myös työpaikkojensa puolesta pelkääville. Tällä hetkellä työvoimakustannuksissa on mahdollista säästää teettämällä työtä niillä, joilla ei ole kunnan mahdollisuutta neuvotella työn hinnasta. ●

”On myös hyvä, ettei elämä ole yhden kortin varassa.”

Marjaana Varmavuori

marjaana.varmavuori@gmail.com

Laatulehden **nousu ja tuho**

TEKSTI SALLA NAZARENKO

KUVITUS OUTI KAINIEMI

Talouslehti Forbesin Suomeen tulon suunnitelmat olivat suuret. Runsaassa vuodessa ne kuitenkin vesittyivät täysin. Mitä Forbesin Suomen-valloituksessa oikein tapahtui?

Syksyllä 2016 Suomen aikakauslehtikenttää kohdattiin uutinen talouslehti Forbesin Suomeen tulosta. Suunnitelmat olivat suuret: mukaan rekrytoitiin nimekkäitä taloustoimittajia, Suomen jälkeen piti vallata Norja ja Ruotsi.

Nyt kustantajayhtiö SK Media Oy on haettu konkurssiin, ja viimeiset työpalkkiot ovat jääneet saamatta. Entiset forbeslaiset puhuvat kustantajasta vaivaantuneesti.

Talouslehti Forbesin rantautuminen Suomeen kolme vuotta sitten oli hyvä uutinen alalle. Kansainvälinen huippubrändi, kilpailukykyiset palkat, kunnianhimoista talousjournalismia ja kiinnostava konsepti, jossa lehden tekemisen lisäksi piti järjestää tapahtumia liike-elämän ammattilaisille. Lisäksi moni taloustoimittaja oli menettänyt työpaikkansa muun muassa Alma Median yt-neuvotteluissa samana vuonna.

Ilmoitus osui myös erään kokeneen taloustoimittajan silmiin. Hän ei halua esiintyä jutussa nimellään. Toimittaja jätti hakeutumisen. Prosessi oli pitkä ja vaativa, mutta myös mielenkiintoinen.

– Eräs vaatimus oli kirjoittaa englanninkielinen koekolumni. Sitä varten sain Forbesin sisäisen ohjeen, joka oli erittäin hyvä sabluuna kolumnin tekemiseen.

Forbesista ei kuulunut kuukausiin. Toimittaja ajatteli jo jääneensä rannalle, kun kustantaja **Arkadijs Šteimans** otti yhteyttä.

– Hän oli selvästi käärmeissään ja kertoi, että henkilö, jonka piti tulla lehteä tekemään, vetäytyi koko projektista.

Tässä vaiheessa toimittaja oli jo saanut työtarjouksen toisesta suomalaisesta mediasta, ja hän kieltäytyi Forbesista.

– Jälkeenpäin voin sanoa, että onneksi näin.

Šteimansin tarkoittama, Forbesin päätoimittajuudesta neuvotellut journalisti oli erittäin kokenut taloustoimittaja, jolla oli taustaa myös bisnespuolella. Hän vetäytyi, sillä ei pitänyt Šteimansin taloudellisia suunnitelmia realistisina.

LANSEERAUS NOLLASTA KOLMESSA KUUKAUDESSA

Päätoimittajan ja toimituksen kokoamisella alkoi olla kiire. Forbesin ensimmäisen numeron oli määrä ilmestyä alkukevästä 2017, mutta vielä loppuvuodesta 2016 lehdellä ei ollut tekijöitä.

Nina Broström oli vuonna 2016 Yhdysvalloissa opiskelemissa, kun Kauppalehden yt-kierros osui kohdalle. Broström päätti jäädä vapaaksi toimittajaksi New Yorkiin viisumin sallimaksi ajaksi. Kollega kuitenkin kertoi, että Forbes rekrytoi Suomeen – kiinnostaisiko Broströmiä.

– Aloin käydä kirjeenvaihtoa kustantajan kanssa.

Joululomalla 2016 Broström sitten sai Arkadijs Šteimansilta tarjouksen lehden päätoimittajuudesta. Kaikki vaikutti legitimitä.

– Selkein varoitusmerkki ehkä oli kustantajan temperamentti, joka tuli hetkittäin esille. Projekti oli kuitenkin niin mielenkiintoinen, että päätin muuttaa suunnitelmiani ja siirtyä Helsinkiin.

Mielenkiintoinen projekti todella oli. Broström sai päätoimittajana rekrytoida ihmiset lehteä tekemään. Kyseessä piti olla suursatsaus, joka jatkuisi onnistuessaan Ruotsiin ja Norjaan.

Broström valitsi tiimiinsä kaksi kokenutta taloustoimittajaa. Aikataulu kuitenkin osoittautui järjettömäksi lupauksiin nähden.

– Kun aloitimme tammikuussa 2017, mitään ei ollut valmiina. Meillä oli kolme kuukautta aikaa lanseerata lehti nollasta. Päätimme, että sen myös teemme.

”FORBESIN SIJASTA TULIMME PRAVDAAN”

Työn tekemisen edellytykset olivat kuitenkin heikot. Broströmin mukaan sisällöistä ei juuri pala-veerattu: ainoa sovittu sisältöpalaveri päättyi, kun kustantaja pyyhkäisi kesken kaiken kaupungille ostamaan toimistolle tarvikkeita. Olemattomasta tuesta huolimatta kustantaja, joka vietti suurimman osan ajasta Riikassa, puuttui jokaisen alaisensa työn yksityiskohtiin. Broströmin mukaan mikro-manageeraus oli sitä luokkaa, että toimittajat kokivat tulleen töihin Forbesin sijasta Pravdaan.

Tästä huolimatta Broström onnistui viikossa pystyttämään toimituksen, laatimaan sisältösuunnitelman ja aikataulun, palkkaamaan kääntäjät, sopimaan taikasta ja tekemään haastatteluja.

Koko toimitus kuitenkin irtisanoutui vain 1,5 viikon päästä. Yhtään lehteä ei ehditty tehdä.

Viimeinen pisara oli, kun Broström sai sähköpostitse ilmoituksen siitä, että toimitus alkaa jatkossa tehdä advertoriaaleja. Niistä maksettaisiin erilliskorvaus, mutta muuta keskustelua aiheesta ei käytäisi, kieltäytyminen oli mahdotonta.

– Päädyimme siihen, että meillä ei ollut edellytyksiä tehdä lehteä ilman johdon tukea sillä tasolla, mihin pyrimme. Lisäksi advertoriaalivaatimus oli pöyristyttävä. Forbesin omassa manuaalissakin tähdennetään, että toimituksellinen materiaali ja advertoriaalit erotetaan.

Jälkeenpäin Broström pohtii, että suuri ongelma oli myös se, ettei Arkadijs Šteimans ymmärtänyt Suomen markkinaa. Samaa sanoo Broströmin toimitukseen kuulunut kansainvälisesti hyvin kokenut journalisti.

– Jo muutaman päivän jälkeen laskin, että Suomen Forbes oli taloudellisesti täysin hataralla

**Eräänä päivänä
toimituksen
puhelimet
lakkasivat
toimimasta,
kun kukaan ei
ollut huolehtinut
laskujen
maksamisesta.**

pohjalla, eikä voisi kyseisellä konseptilla onnistua koskaan, nimettömänä pysyvä journalisti sanoo.

– Latvialaisnäkemys levikki-, mainos- ja irtonumerotuotoista oli vailla pohjaa. Harhan aiheutti muun muassa se, että nämä taustajoukot olivat tehneet lehtiä ainoastaan Latvian ja Venäjän markkinoille.

Broströmin rekrytoima journalisti piti myös hankkeen latvialaisia ja armenialaisia taloudellisia taustavoimia varsin epäilyttävinä.

**MIKROMANAGEERAUSTA,
MAKSAMATTOMIA LASKUJA**

Helmikuuhun 2017 mennessä Forbesilla oli kiire. Seuraavaksi Šteimans löysi suositusten perusteella kokeneen taloustoimittajakaksikon **Jouko Marttilan** ja **Hannu Vuolan**. Marttila ei suostunut suoraan Forbesin alaiseksi, vaan sopi myyvänsä työn konsulttisopimuksella viestintätoimisto Kaiku Helsingin kautta.

Työtahti oli jälleen hurja. Jouko Marttilan mukaan tavoite oli tuottaa puolet omaa materiaalia ja puolet käännöksiä muista Forbeseista.

Šteimansin mikromanageeraus jatkui.

– Kääntäminen oli aikamoinen kanto kaskessa. Assistentit vaihtuivat. Juttuprosessi oli työläs: jutut kirjoitettiin ensin englanniksi, Šteimans hyväksyi ne, sen jälkeen seurasi käännösprosessi. Šteimans muun muassa Google-käänsi otsikoita ja puuttui niihin.

Työläs journalistinen prosessi ei kuitenkaan häirinnyt Marttilaa ja Vuolaa. Ongelma oli muu kaaos. Konsulttipäätöimittaja Marttila huomasi joutuvansa hoitamaan maksamattomia laskuja, hallintoa ja yhteyksiä freelancereihin. Eräänä päivänä muun muassa toimituksen puhelimet lakkasivat toimimasta, kun kukaan ei ollut huolehtinut laskujen maksamisesta.

– Silloin aloin miettiä, että tässä on omakin maine uhattuna. Freelancerien kesken levisi sana lehdestä, joka ei maksa palkkioita.

Marttila ja Vuola ehdivät tehdä kaksi lehteä. Sen jälkeen hekin vetivät johtopäätökset.

– Johtaminen oli sellaista, että mitään työrauhaa ei ollut. Lisäksi toimitus pidettiin pimennossa ▶

Emme saaneet helmikuun lehteä ulos, kun rahaa painamiseen ei ollut.

muun muassa levikistä ja lehden taloudesta.

Forbes tehdään lisenssillä, jonka myöntää alkuperäinen yhdysvaltalainen Forbes. Arkādijš Šteimans oli hankkinut lisenssin, joka kattoi Suomen lisäksi Norjan ja Ruotsin.

Lanseeraus oli näyttävä. Supercellin **Ilkka Paananen** koreili mainosten kansikuvapoikana. Lehteä painettiin kunnioitettavat 70 000 kappaletta – sen todellista levikkiä ei tiennyt kukaan.

KUNNIANHIMOISTA LEHDENTEKOJA

Vuolan ja Marttilan jälkeen Forbesiin rekrytoitiin viimeinen tiimi. Siinä toimituspäällikkönä oli **Anna Gustafsson**. Hänelle työskentely Forbesissa jäi plussan puolelle.

Gustafsson headhuntattiin Forbesin palvelukseen heinäkuussa 2017. Hän oli Suomen Forbesin pitkäaikaisin toimittaja noin vuoden kestäneellä keikallaan.

– Olin ollut kauan töissä ulkomailla. Minulle tarjoutui tilaisuus tehdä työtä englanniksi.

Työn kunnianhimoisuus ja intensiivisyys paljastui Gustafssonillekin heti.

– Kaikki jutut piti pitchata ja perustella. Ideoita piti olla koko ajan, ja jokainen piti erikseen myydä. Yhdysvalloista saattoi tulla pyyntö lähettää Excel-lista jonkin toimialan 50 suurimmasta yrityksestä, aikaa tunti.

Gustafssonin mielestä työ oli kuluttavuudessaan äärettömän opettavaista. Juttujen rakenteet, faktantarkistus ja editointi olivat aivan toisella tasolla kuin missään hänen aiemmassa työpaikassaan.

Toisaalta työ oli myös raskasta. Koko ajan piti olla parhaimmillaan. Lisäksi Arkādijš Šteimans käyttäytyi välillä arvaamattomasti.

Kevääseen 2018 mennessä myös Gustafsson arvasi, että Forbes on vakavissa vaikeuksissa.

– Emme saaneet helmikuun

lehteä ulos, kun rahaa painamiseen ei ollut. Mainoksia ei myöskään ollut. Aloimme silti tehdä maaliskuun lehteä.

Kesäkuussa 2018 Anna Gustafsson lopulta irtisanottiin. Päällimäinen tunne oli pettymys.

– Teimme oikeaa lehteä. Hirveän tarkkaa ja hyvää työtä. En kuvittelut, että Forbes olisi loppuelämän työpaikka, mutta opin siitä valtavasti.

Myös Jouko Marttila ja Nina Broström toteavat oppineensa Forbesilta paljon.

– Opin paljon juttuformaateista. Pääjutut hierottiin todella tarkkaan, faktantarkistus oli hyvin vaativaa. En koskaan ole kohdannut niin kunnianhimoista journalistista prosessia, Jouko Marttila toteaa.

Forbesin eräs sisällöllinen ongelma kuitenkin oli kontekstin puute. Suomalaisten tekemät jutut olivat kunnianhimoisia, mutta Šteinmansilla, saati Amerikan päällä, ei ollut ymmärrystä suomalaisesta järjestelmästä.

– On vaikeaa tehdä journalismia, jos ei ymmärrä kontekstia: eläkejärjestelmää, yrittäjien verotusta ja niin edelleen. Rakenteet ja raamit pitää tietää, Anna Gustafsson pohtii.

Kustantaja Arkādijš Šteimans oli opiskellut aikanaan Helsingin Kauppakorkeakoulussa, mutta ei puhunut suomea. Lisäksi hän suhtautui haastateltujen toimittajien mukaan suomalaisiin epäluuloisesti.

SULKEUTUIVATKO OLIGARKIN RAHAHANAT?

Arkādijš Šteimans on tätä nykyä mukana Changer-nimisessä bisnesenkeleiden verkostossa ja yksityisklubissa.

Hänen näkemyksensä Forbesin johtamisongelmista poikkeaa siellä työskennelleiden suomalaistoitettajien ajatuksista. Kysyttäessä

sähköpostitse henkilökunnan vaihtuvuudesta ja johtamisongelmista, hän painottaa, että Forbesista nro 2 lähtien henkilökunta pysyi samana ja yhdysvaltalainen **Tom Post** päätoimitti lehteä etänä.

– On totta, että ennen lehden lanseerausta kokeilimme useita paikallisia päätoimittajia, mutta he eivät pystyneet suoriutumaan vaadittujen standardien mukaisesti. Tästä syystä Tom Post oli vastuussa lehdestä kokonaisen vuoden ajan.

Tom Post vastasi Lööpin kysymyksiin sähköpostitse Yhdysvalloista. Hän tähdensi, ettei enää ole Forbesin palveluksessa, mutta hänen nähdäkseen eräs suuri syy Suomen Forbesin ongelmiin oli vähäisestä pääomasta johtunut aliresurssointi. Postin työskentelyaikana Forbes Suomella ei missään vaiheessa ollut enempää kuin kaksi kokopäiväistä journalistia.

Toinen iso syy ongelmiin oli Postin mielestä Suomen ”yrityskapitalismille vihamielinen” ilmapiiri.

– Suomi on kvasisosialistinen maa – sanon tämän ilman tuomitsemista. Mutta Suomessa suhtaudutaan epäilevästi ihmisiin, jotka ajavat radikaaleja innovaatioita ja muutoksia ja haluavat tehdä paljon rahaa. Monet potentiaaliset haastateltavat ja juttujen lähteet yksinkertaisesti kieltäytyivät haastattelusta. Tämä oli hyvin valitettavaa.

Tänä päivänä Forbes Finlandin nettisivut ovat kiinni. Googlesta esiin hyppäävät ensimmäisinä Forbesfinland-nimisen vippifirman pikaluottomainokset. Forbesin Facebookia on päivitetty viimeksi kesäkuussa 2018.

Kustantajayhtiö SK Media Finlandista löytyy lähinnä murheellisia uutisia. Kauppalehden mukaan SK Media Finland teki ensimmäisellä 11 kuukauden tilikaudellaan 570 000 euron liikevaihdolla 69 100 euron tappion. Eläkeyhtiö Varma on hakenut yhtiön konkurssiin. Vielä marraskuussa 2018 Arkadijs

Šteinmans totesi Kauppalehdelle yhtiön ”kertovan vaihtoehtoistaan marraskuun lopulla.”

Arkadijs Šteinmansin mukaan Forbes Suomen epäonnistuminen on surullinen tarina.

– Me aliarvioimme sen ajan, mitä tarvitaan aikakauslehtibrändin lanseeraamiseen Suomessa.

Šteinmans ei omien sanojensa mukaan tiedä, kenelle Forbesin Suomen-lisenssi nyt kuuluu.

Myös Latvian Forbesin satumainen tarina on ohi. Latvian Forbesilla on meneillään uudelleenlanseeraus. Lisenssi kuuluu nykyään **Katrina Iljinskalle**, joka kertoi sähköpostitse Lööpille hankineensa lisenssin huomattuaan, että vuosina 2017 ja 2018 lehti ilmestyi enää 4 – 5 kertaa vuodessa. Uusi Forbes Latvia alkoi ilmestyä toukokuussa 2019 yhteistyössä SIA Business magazin kanssa.

Miten ja kenen rahoilla Šteinmans alun perin lähti uhkarohkeaan hankkeeseensa?

Lehtitietojen mukaan merkittävä rahoittaja oli latvialainen **Mhitarjans**, joka tunnetaan parhaiten suurena kananunien tuottajana. Šteinmans ei vastannut sähköpostissaan konkreettiseen kysymykseen Mhitarjansin roolista.

Suomalainen kokenut taloustoimittaja, jota ensimmäisenä kosittiin Forbesiin, on sitä mieltä, että rahoittajien olisi pitänyt ymmärtää aikakauslehtikenttä paremmin.

– Ajattelen, että oligarkin lähteminen lehtibisnekseen on vähän sama kuin jääkiekkjoukkueen ostaminen: hänen täytyy tietää, että ensimmäiset vuodet toiminta on tappiollista.

Forbes on eliitin bisnesmedia. Se lienee tarkka brändistään. Miten monomaaninen latvialaisliikemies onnistui hurmaamaan yhdysvaltalaiset niin, että sai lisenssin moneen maahan?

– Hänessä on start up -yrittäjän

FORBES

- Forbes on bisneseliitin aikakauslehti.
- Pitää muun muassa listaa maailman miljardööreistä.
- Ilmestyi Suomessa 2017 – 2018 yhteensä 12 numeron verran.
- Lehteä teki kolme eri toimitusta Suomessa.

draivi. Sellainen asenne, että täältä tullaan ja muutetaan kaikki, Nina Broström arvelee.

Suomen Forbesia etäjohtanut Tom Post vastaa sähköpostissaan hyvin varoen kysymykseen brändistä.

– Sanon tämän itsenäisenä konsulttina, en entisenä Forbesin toimituspäällikkönä. En usko, että negatiivinen lopputulos vaikuttaa positiivisesti mihinkään emoaikakauslehtiin. Mutta epäonnistuminen Suomessa ei millään tavalla ole hidastanut Forbesin suunnitelmia kansainväliseen laajenemiseen. Useimmilla noista julkaisuista on ymmärtääkseni hyvä maine.

Jäikö Forbesin lässähdys kaivelemaan?

– Ehdottomasti. Sen jälkeen oli vaikeaa mennä mihinkään mediaan töihin, sanoo oman yrityksen sittemmin perustanut Anna Gustafsson.

Moni haastateltu journalisti kuitenkin ajatteli, että Forbesin kaltainen julkaisu olisi piristänyt talouslehtikenttää.

– Forbesin tyyppinen uusia ajatuksia herättävä talousaikakauslehti olisi sopinut Suomeen oikein hyvin. Sille on yhä tilaus olemassa, sanoo Nina Broströmin toimitukseen kuulunut kokenut journalisti.

Kenties jonakin päivänä löytyy uusi munamiljonääri. ●

Lukijan ääni

Äänikirjan lukija ei tulkitse eikä heittäydy tarinan vietäväksi, vaan herättää tekstin eloon hienovaraisesti ja herkästi.

TEKSTI ANNAMARI TYPPÖ

Äänikirjabuumi ei näytä laantumisen merkkejä. Kasvua ovat vauhdittaneet pari vuotta sitten Suomeen rantautuneet kuukausimaksulliset äänikirjapalvelut. Esimerkiksi BookBeat kertoo, että sillä oli kuluneen vuoden ensimmäisellä vuosineljänneksellä Suomessa yli 200 prosenttia enemmän maksavia asiakkaita kuin edellisenä vuonna samaan aikaan. Vuoden 2019 tavoitteena on ylittää 100 000 maksavan asiakkaan määrä.

Äänikirjojen suosio on kasvanut myös kirjastoissa. Pääkaupunkiseudun Helmet-kirjastoissa äänikirjojen lainaus lisääntyi viime vuonna 118 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna.

Kuuntelijoiden keskuudessa keskustelu äänikirjan hyvydestä kiertyy usein lukijaan. Monen mielestä lukija on yhtä tärkeä kuin tarina itse. Jos lukija ei miellytä, kirja jää kesken. Suosikkimininä toistuvat kyselystä toiseen muun muassa **Krista Putkonen-**

Örn, Jukka Pitkänen, Erja Manto ja Aku Laitinen.

ÄÄNIKIRJA EI OLE NÄYTELMÄ

Kuuntelijapalautteen mukaan suomalaiset pitävät neutraalista, eleettömästä ja hienovaraisesta lukutyylistä.

– On tärkeää, että lukija eläytyy tarinaan, mutta ei näyttele tai ylitulkitse sitä, luonnehtii äänikirjapalvelu Storytelin maajohtaja **Mari Wärri.**

Liioittelevan tulkinnan lisäksi kritiikkiä tulee monotonisuudesta sekä siitä, ettei dialogista erota, kuka milloinkin on äänessä. Taitava lukija saakin repliikit ja puhujat elämään pienillä nyansseilla, esimerkiksi sävyä tai rytmiä muuttamalla, WSOY:n äänikirjatuottaja **Liisa Riste** sanoo.

– Sen sijaan siitä ei yleensä tykätä, jos lukija vaihtelee äänen korkeutta. Eniten vihaisia kommentteja tulee silloin, jos mies matkii naisen ääntä, Riste kertoo.

Lastenkirjoissa heittäytyminen toimii Risten mukaan paremmin. ▶

Hyvä äänikirjan lukija eläytyy tarinaan, mutta ei ylitulkitse sitä.

Moni lukija rakentaa kullekin hahmolle oman äänen.

HYVÄ LUKIJA YMMÄRTÄÄ LUKEMANSA

Mikä sitten tekee hyvän lukijan?

– Herkkyys, sanoo Riste. – Hyvä lukija tavoittaa kunkin teoksen tyylin, saa sen elämään, aistii tekstin rytmin ja hengittää sitä.

Lähes kaikki lukijat ovatkin ammattinäyttelijöitä. Kaikki näyttelijät eivät kuitenkaan ole hyviä äänikirjan lukijoita. Suomen suurin äänikirjastudio Silencio etsii jatkuvasti uusia näyttelijöitä lukijapankkiinsa, mutta ääninäytteen lähettäneistä vain viitisen prosenttia valikoituu varsinaiseen demoäänitykseen, kertoo toimitusjohtaja **Kimmo Oksanen**.

– Lähtökohta on, että ääni on kunnossa, mutta sen lisäksi pitää ymmärtää lukemansa ja välittää se kuuntelijalle. Silmien ja aivojen pitää mennä tekstin edellä ja suuntulla perässä, sillä lukijan pitää pystyä etukäteen sisäistämään, mitä seuraavaksi on tulossa. Se on aika harvinainen taito, Oksanen sanoo.

Bazar Kustannuksen liike-toimintajohtaja **Kristina Forsström-Pellilä** nostaa esiin myös äänen kestävyuden ja laadun.

– Ääni on kaikki kaikessa. Ihanneltilanteessa ääni kestää päivästä toiseen samanlaisena, freesinä. Ihmisillä on myös erilaisia tapoja vetää henkeä ja sellaisia pieniä huomaamattomia väliäänä. Niitä pyritään välttämään, Forsström-Pellilä sanoo.

”Ääni on kaikki kaikessa. Ihanneltilanteessa ääni kestää päivästä toiseen samanlaisena, freesinä.”

USKOTTAVUUS ON TÄRKEÄÄ

Lukijan kullekin kirjalle valitsee kustantaja, mutta roolitusta mietitään useimmiten yhdessä tuotantoyhtiön kanssa. Valmistautuminen alkaa nykyisin jo hyvissä ajoin, sillä suosituimmat lukijat ovat hyvin varattuja.

– Jos kyse on uutuuskirjasta, lukijaa aletaan alitajunnassa pohtia jo seuraavan katalogin suunnitteluvaiheessa. Aikaisemmin valinta jäi usein äänikirjatuottajan kontolle, mutta hiljalleen on kustantajakin alkanut ymmärtää hyvän lukijan merkityksen, kertoo Riste.

Joskus tuotantoyhtiö pystyy ehdottamaan suoralta kädeltä sopivaa lukijaa. Toisinaan joudutaan kauankin etsimään ja pohtimaan, kuka olisi kirjan tyyliin ja sisältöön parhaiten sopiva lukija. Valintaan vaikuttavat esimerkiksi genre sekä päähenkilön sukupuoli ja ikä. Jos kirjassa on minä-kertoja, on lukija valittava tavallistakin tarkemmin. Uskottavuus on tärkeää.

– Naisten lukuromaani vaatii ihan erilaisen lukijan kuin hardcore-trilleri. Ja jos trillerin päähenkilö on nainen, ei lukija voi kuitenkaan olla kovin heleä-ääninen. Viihderomaanin lukijan äänessä taas pitää olla kepeyttä, sanoo Forsström-Pellilä.

Kielitaidollakin on väliä. Kustantaja laatii lukijaa varten lausumisohjeet, mutta jos kirjassa on paljon esimerkiksi ranskankielisiä nimiä tai sanoja, on tärkeää, että lukija osaa ääntää ne luontevasti. Poikkeuksiakin toki on.

– Jos nuortenkirjassa lausutaan englantia tosi kultivoituneesti, se ei välttämättä sovi tyyliin. Pyrimme kyllä oikeanlaiseen ääntämykseen, mutta joskus rallien englanti on oikeampi valinta kuin oxfordinenglanti, Riste sanoo.

Nuortenkirjoille on Risten mukaan haastava löytää lukijaa, joka kuulostaisi sekä riittävän nuorelta että uskottavalta. Myös runojen

kohdalla lukijan valinta on tavallista haasteellisempaa. Kaikki eivät niitä edes halua lukea, sillä runojen lukeminen vaatii erityistä taitoa ja juuri sopivaa lukijaa.

DEKKARISARJAT SUOSITTUJA ÄÄNIKIRJAMAAILMASSA

Äänikirjamaailmassa vetävät etenkin juonelliset teokset, kuten dekkarisarjat. Sarjoilla on usein vakiolukijat.

– On aika olennaista, että koko sarjan lukee sama lukija. Siitä kuuntelijat eivät pidä yhtään, jos lukija vaihtuu kesken sarjan, sanoo äänikirjapalvelu BookBeatin Suomen liiketoiminnan kehityksestä vastaava **Sari Forsström**.

Jos lastenkirjasta on tehty myös elokuva, saatetaan äänikirjassa pyrkiä käyttämään samaa näyttelijää. Aina se ei toki aikataulusyistä ole mahdollista.

– Tuotantoaikataulu sanelee lukijan valintaa, sillä äänikirja halutaan saada ulos samaan aikaan painetun kirjan kanssa. Käytännössä äänikirjan tuotantoon on siis varattu sama aika, jonka kirja on painossa, kertoo Riste.

Yhden äänikirjan kuuntelu kestää keskimäärin 9–10 tuntia. Äänitysprosessiin menee kaksinkertainen aika, vaikka olisi taitava ja kokenut lukija, joka ei juuri tee virheitä. Yksi äänityssessio kestää tavallisesti 3–4 tuntia.

– Sen jälkeen useimmat alkavat väsyä ja virheiden määrä kasvaa. Toki se on yksilöllistä, ja jotkut pystyvät tekemään kokonaisen työpäivän, kertoo Oksanen.

HYVÄ LUKIJA HÄVIÄÄ TAUSTALLE

Yleensä studiossa on lukijan lisäksi paikalla ohjaava äänittäjä, joka ohjaa lukijaa hienovaraisesti oikeaan suuntaan, jos tämä lähtee menemään väärille urille.

– Tosin useimmat lukijat ovat niin ammattilaisia, että etukäteen tehty briiffaus riittää. Alun säättö-

jen jälkeen homma etenee aika suoraviivaisesti, Oksanen kertoo.

Äänityksen jälkeen kirja aina korjauskuunnellaan, sillä kaikkia virheitä ei äänitysprosessin aikana ehditä huomata.

– Sanat ovat saattaneet mennä solmuun tai lukija on sanonut ne väärässä järjestyksessä, kun tulkinta on vienyt huomion. Joskus lukija on voinut esimerkiksi

huomaamattaan nielaista joitakin sanoja, Riste muistelee.

Lopputuloksen kannalta virheiden eliminoiminen on tärkeää, jotta kuuntelija voisi antautua itse tarinan vietäväksi.

– Silloin luenta on onnistunut täydellisesti, kun kuuntelija unohtaa lukijan, teksti rupeaa elämään ja lukija häviää taustalle, tiivistää Oksanen. ●

”Silmien ja aivojen pitää mennä tekstin edellä ja suun tulla perässä.”

Päähenkilö äänessä

KUUNNELLUIMPIEN äänikirjojen listakärjessä keikkaa paljon henkilövetoisia teoksia. Sekä BookBeatin **Sari Forsström** että Storytelin **Mari Wärrin** mainitsevat menestysteoksiksi **Michelle Obaman** ja **Maria Veitolan** elämäkerrat, joissa lukijana toimii päähenkilö itse.

– Niissä lukija on niin suoraan yhteydessä tarinaan. Veitolan eläytyminen on karkiesimerkki. Toki Maria Veitola ja Michelle Obama ovat molemmat myös ammattilaistason lukijoita, Forsström sanoo.

– En usko, että Maria Veitolan kirja olisi ollut niin suosittu, ellei hän olisi itse lukenut sitä. Kun voimakas persoona laittaa itsensä peliin, sillä on paljon merkitystä, komppaa Wärrin.

WSOY:n **Liisa Riste** sanoo yllättyneensä positiivisesti **Venla Pystysen** ja **Linda-Maria Roineen** huumeiden ja musiikin maailmasta kertovasta **Mercedes Bentso** – Ei koira muttei mieskään -teoksesta, jonka lukijana toimii Roine itse.

– Hän lukee sen todella hyvin. Sen omakohtaisuus, avoimuus ja rehellisyys tempaisivat mukaansa. Tuli sellainen olo, että nyt ymmärrän vähän paremmin tätä itselle vierasta maailmaa, Riste sanoo. ●

Lajinsa viimeiset

Tunsin vahvasti, että myös minä olen viimeinen. Kukaan ei tee tällaista haastattelua enää milloinkaan. Koolla olivat Suomen elokuvahistorian kahdeksankymppiset monoliitit.

TEKSTI TIINA VAHTERA **KUVAT** PEKKA ELOMAA

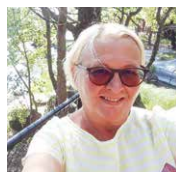
Åke Lindman,
Mattii Ranin ja
elokuvan alku-
peräisjulistte.

Rutiinisuorituksesta täysin poikkeavat aiheet jäävät mieleen, ja varsinkin ne, jotka uhkaavat kaatua prosessin kaikissa vaiheissa.

Tuntemattoman sotilaan (1955) tekijöiden yhteishaastattelu oli latautunut, ja jutun matka ideasta lehteen kuoppia täynnä. Se oli myös esimerkki siitä, miten hopeatarjottimella annettu mahdollisuus voi sortua liikaan yrittämiseen.

Muistutin työvaiheessa itseäni välttämään

HELMIJUTTU

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, joka työskenteli Ilta-Sanomissa reporterina ja tuottajana 1987–2014. Uran varrelle mahtuu kymmenkunta sanomalehteä, muutama erikoislehti sekä pari aikakauslehteä.

teoksen sitaatteja. Niistä tulee tekstissä latteuksia, jotka eivät kerro nokkeluudesta vaan sen puutteesta. Silti otsikossakin komeilee yksi.

”KOSTI KLEMELÄ.” Tuon nimen kuuleminen löi minulta ilmat pihalle. Nokia 1110 oli tipah-
taa kädestäni. Täräyksen aiheutti valokuvaaja **Pekka Elomaan** ääni puhelimesta.

Klemelä oli pitkän linjan näyttelijä, Kansal-
listeatterin jäyhää vakikalustoa. Suomalaiset
muistavat hänet vain **Edvin Laineen** Tun-
temattoman vänrikki Koskelana.

Pekan vaimo **Sinikka Kannosto-Elomaa** oli
odottanut Munkkivuoren Dextrassa lääkäri-
aikaansa ja kuullut Klemelää kutsuttavan
sisään. Sinikka soitti miehelleen Pekalle, Pek-
ka minulle. Sinikka tiesi, mitä oli tekeillä, totta
kai. Tuntematon-jutun kuvausjärjestelyt olivat
jo ennen Dextraa olleet riittävän monipolviset.

Elettiin marraskuuta 2005. Ilta-Sanomien
silloisen Plussa-liitteen pomo ja ystäväni **Timo
Paunonen** oli nakittanut minulle Laineen Tun-
tematon 50 vuotta -juhlahjutun, koska tiesi oudon
läheisestä suhteestani Väinö Linnan tuotantoon.

TOIMITUKSEN aivomyrskyssä syntyi loistoidea:
kutsutaan vielä elossa olevat näyttelijät yhteen!
Mahtavaa!

Elettiin aikaa, jolloin kaikilla ei ollut kännyk-
kää eikä sähköpostia. Google oli keksitty, kuten
myös Facebook, mutta siitä ei tiennyt Suomessa
vielä juuri kukaan. Twitter ja WhatsApp syn-
tyivät vasta vuosia myöhemmin.

Olisinkohan soittanut Klemelän lankaliitty-
mään vain kerran. Yritin selvittää hänen

yhteystietojaan myös Kansallisteatterista, mistä kerrottiin näyttelijän olevan huonossa kunnossa ja mahdollisesti hoitokodissa. Jätin tavoittelemisen sikseen. Virhe, virhe.

– Kosti on siis sellaisessa kondiksessa, että pääsee itsekseen lääkäriin. Elomaan Pekan ääni muuttui korvissani huminaksi.

Jutturunko hankaline kuvausaikoinen oli luhistumassa.

PITÄÄ PALATA neljäntoista vuoden takaiseen kontekstiin, jotta ymmärtää miksi. Paperilehden viikkoliite oli Todella Tärkeä Tuote ja mustavalkoinen Tunte-maton sotilas The Elokuva. Juttu olisi torso ilman avainhenkilö Koskela, siis **Kosti Klemelää**.

Åke Lindmanin (Lehto), **Matti Raninin** (Kariluoto), **Pentti Siimeksen** (Määttä), **Helena Vinkan** (Veeruska) ja **Osmo Harkimon** (pääkuvaaja) olin jo saanut jallitettua yhteishaastatteluun ja kuvaukseen Elävän kuvan museoon Sörnäisiin. Kuvaidea oli Paunosen ja taittotiimin, ja hieno olikin.

Elokuva- ja näyttämöhistorian järkäleiden yhteen saattaminen oli lop-pumattoman tuntuinen veivaus.

Haastateltavat olivat 76–82-vuotiaita kiireisiä eläkeläisiä. Ranin esiin-tyi televisiossa, Siimes lavalla, Lindman kuvasi yhä. Nyt elokuvan avain-hahmo Koskela eli Kosti Klemelä, 85, oli osoitta-nut olevansa voimissaan, ja hänetkin piti saada suostuteltua ja soviteltua samaan marraskuiseen iltaan.

TAISIN OSAPUILLEEN samantien tunnustaa esi-miehelleni Paunoselle, että täysin persiilleen menee nyt tämä juttu.

Timo otti asian rennosti kuten aina – sano-i voi saatana ja painui muihin hommiin.

Soitin myöhemmin perherumban keskeltä Klemelälle. Julkisuudesta vetäytynyt herras-mies kieltäytyi kohteliaasti terveyteensä vedo-ten. Olin pelastettu! Pystyisin uittamaan pois-saolon synn juttuun.

Seuraavan yön mietin ja tsekkasin. Keitä vielä olisi elossa? Oli heitä. **Tapio Hämäläinen** (Salo), **Pertti Weckström** (silmälasi-päinen Die Fahne Hochia laulava vänrikki), kuvaaja **Olavi Tuomi**...

HAASTATELTAVIEN valikoituminenhan on raa-kaa peliä. Ensinnä on suuri suunnitelma: otetaan

kaikki. Seuraavaksi ote-taan ne, jotka saadaan kiinni ja lopulta ne, jot-ka suostuvat.

Tapio Hämäläisen lukijat tunsivat Uno Turhapuron appena. Hän oli siis niin julk-kis, oikea prominentti, ja hänet piti tavoittaa. 83-vuotias Hämäläinen suostui ilomieliin, mutta oli kuntoutuksessa eikä päässyt muiden kanssa samaan aikaan.

Ola Tuomea en yrit-tänyt, koska pääkuvaaja Harkimo – kyllä, **Hjal-liksen** isä – oli tulossa. Pertti Weckströmillä oli mielestäni elokuvan kannalta liian pieni roo-li, ja selitys kelpasi myös esivallalle. En edes yritä kuvitella, miten aika-kauslehtien suurhaas-tattelut tärkeine ihmi-sineen saadaan kasaan, ellei ole vaalivuosi.

Tunte-maton-proses-sia kuvaa hyvin se, että epäonnistumiset jäävät

kirkkaina mieleen. On vain hataria muistijäl-kiä siitä, miten ihmeessä Vinkan, Lindmanin, Raninin, Siimeksen ja Harkimon kanssa saa-tiin ruuvattua sama aika.

En muista sitäkään, sanoiko esimies vai oma järki sen, että nyt tälle vatvomiselle pitää tul-la stoppi. Lukija ei osaa kaivata sitä, mitä ei tiedä.

**”Siimes!
Mutta missä oli
Pertti Siimes?
Odottelimme vartin,
puoli tuntia.”**

JÄNNITIN perhanasti etukäteen. Uutistoimitajana olin tehnyt harvakseltaan juttuja taiteilijoiden kanssa. Olin vieraalla maaperällä.

Etunani oli kuitenkin itse asian tuntemus ja kelvollinen taustoittaminen. Raninilta oli parhiksi ilmestynyt elämäkerta, jossa hän yksityiskohtaisesti kuvasi Tuntemattoman syntyyä: Tuottaja **T. J. Särkkä** oli saita mies, jonka työmetodi oli, kuinka ollakaan, räyhääminen, joskin myös hyvittely. Lindman paleli Lehdon kaameassa kuolinkohtauksessa Munkkivuoren metsässä suihkuavien paloletkujen alla. Näyttelijät olivat oikeasti hengenvaarassa räjähteiden vuoksi. Ynnä muuta lukijoita kiinnostavaa.

Itse haastatteluun olin valinnut väärät vaatteet, hameen ja epämukavat piikkarit. Olo ei ollut tipan tippaa kotoisa. Tulimme Elävän kuvan museoon puoli tuntia etuajassa, joten siinä ehti sekä täristä pelosta että nostaa adrenaliinia.

ENSIMMÄISENÄ saapui paikalle Åke Lindman. Hänen jättiläismäinen karismansa täytti puoli Sörnäistä. Tapasin Lindmanin ensimmäistä (ja viimeistä) kertaa. Sanattomaksi veti. Ammattimiehenä hän huomasi epävarmuuteni ja alkoi hoitaa puhepuolta.

Matti Ranin oli valloittava persoona hänkin. Komea, ystävällinen, rento. Onelinereita mie-doilla kirosanoilla höystettynä tipahti tilaamatta, ja olin onnellinen joka ikisestä.

Oopperalaulajana uransa tehnyt Helena Vinkka olisi voinut olla diiva, mutta hän osoit-tautui aivan päinvastaiseksi ihmiseksi. Vinkka antoi herroille tilaa loistaa.

Linnaa on moitittu Tuntemattoman ohuista ja vähäisistä naiskuvauksista, mutta elokuvan juhluvuonna roolitus ei vielä ollut agendalla.

En osannut etukäteen yhtään kuvitella, millainen olisi Osmo Harkimo. Olin lentänyt Hjalliksen kanssa DC 3:lla ja tavannut **Roy** eli Rollen (**Amandan** isä) siviilikuvioissa.

Isä-Harkimo oli tavattoman mukava, rauhallinen ja sivistynyt herra.

PEKKA ELOMAA oli suunnitellut kuvauksen huolella. Pääkuvaan hän pyytäisi Lindmanin, Raninin ja Siimeksen ”seisomaan kovennet-tua”. Senkin uhalla, että kuva ei vastaa filmin kohtausta, jossa seisijat ovat jutunteon aikaan jo edesmennyt **Kaarlo Halttunen** (Rahikainen), Lindman ja Siimes.

Siimes! Mutta missä oli Pentti Siimes? Odotelimme vartin, puoli tuntia. Soitin lankapuhe-limeen ja kännykkään. Siimes vastasi vihdoin lankaan: hän oli erehtynyt päivästä, mutta kii-ti paikalle taksilla. Onneksi sinä iltana ei ollut näytöstä.

Siimeksen muistisairaus oirehti jo tuolloin, ja hän joutuikin seuraavana vuonna luopumaan roolistaan Helsingin Kaupunginteatterin Kvar-tetissa.

Tuntematon-haastattelussa kaikki olivat kuitenkin hyvässä vedossa. Sisäpiirin huumori kukki, edesmenneitä muistettiin. Anekdootit ja lempeät noitumiset mehustivat keskuste-lua, mutta enpä ollut tullut ottaneeksi nauhu-ria mukaan.

Ihme kyllä olin napannut matkaan perintö-kalleuteni, Tuntemattoman sotilaan painoksen elokuvan tekovuodelta. Täpinöistäni huolimatta muistin pyytää haastateltavilta siihen nimi-kirjoitukset. Niiden tunnearvoa on turha yrit-tää selittää.

JUTUSTA TULI huono. Puristin mailaa liian lujaa. Kuvat olivat erinomaiset, mutta totta kai muutama lukija pahoitti mielensä vääristä mie-histä Golgatalla. Palaute oli maltillista verrat-tuna siihen lietymsrkyyn, jonka alle tekijät someaikana jäävät.

Ainutkertaisuuden tunne oli oikea. Tuonilmaisiiin siirtyivät muuttaman vuoden sisällä kaikki taitelijat. Osmo Harkimo kuoli 2007, Åke Lindman 2009, Helena Vinkka 2012, Matti Ranin 2013 ja Pentti Siimes 2016.

Kainalojutussa elokuvantekoa muisteli lisäksi eläkkeelle jäänyt IS-kollegani, Mustien auto-jen viikon isä **Seppo Sännälä**. Hän oli 22-vuo-tiaana opiskelijana ollut avustamassa elokuvaa. Seppo esitti yhtä lumikentällä ketjussa kulke-vaa sotilasta, jotka Rokka ”ompele” konekivää-rillään hengiltä. Sepon hyvästelimme vuonna 2012.

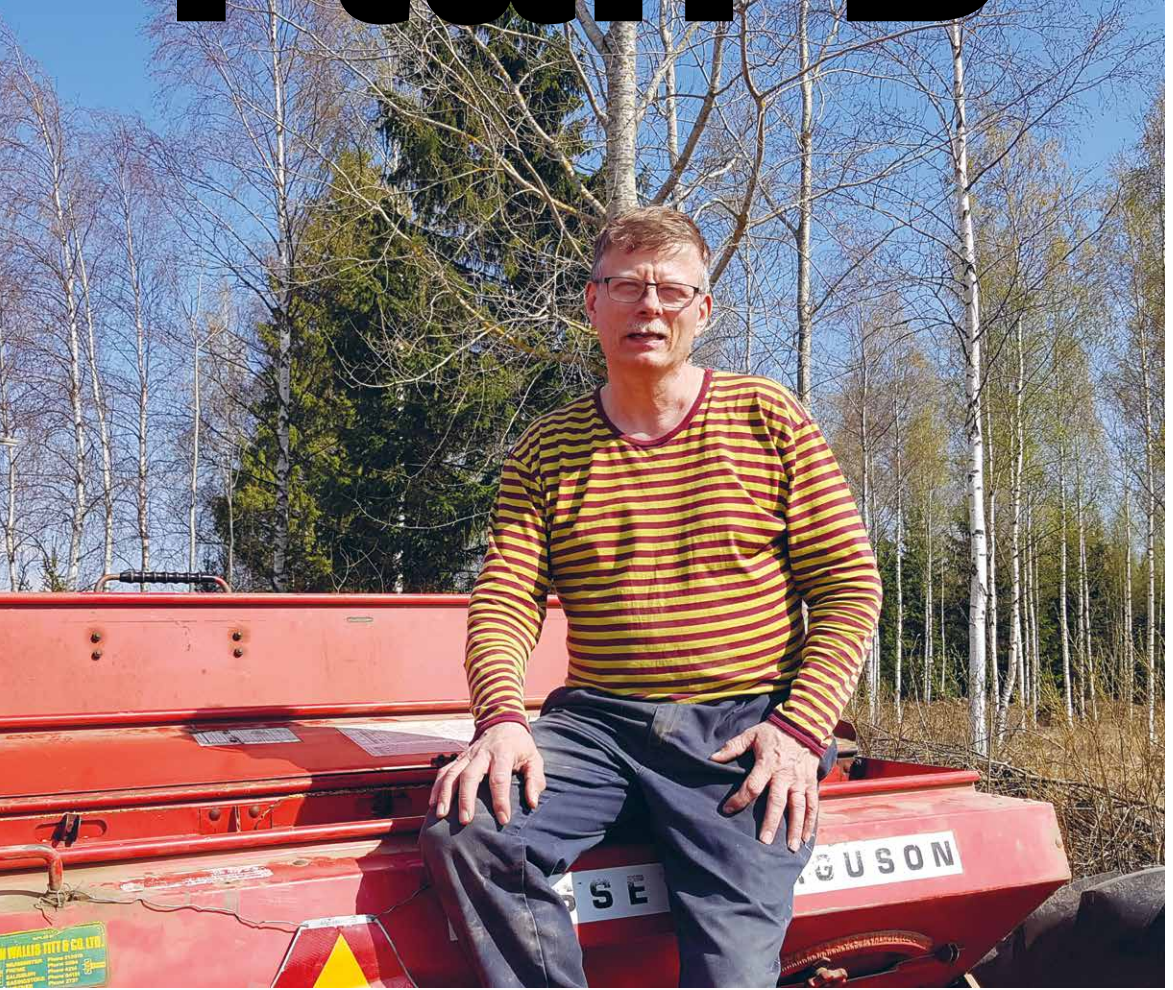
Kaikkien puhelinnumerot ovat yhä känny-kässäni. En saa niitä poistettua, kuten en mui-denkaan edesmenneiden. ●

Jos alkuperäinen juttu kiinnostaa, tämä QR-koodi johdattaa alku-peräisen nettiversion juurelle.

Plan B

ELISA NIITYMÄÄ

Kevät on Veikko Niitymaan lempivuodenaika. Maanviljelyn ohella hän pystyy keväisin seuraamaan myös lintujen pesimäpuuhia.

Epävarmassa työmaailmassa monet hankkivat lisätuloja sivutöillä. Kolme konkaria kertoo, mitä sivutöitä he tekevät, ja miksi ne saavat heidän sydämensä sykkimään.

TEKSTI HANNA VILO

**VEIKKO NIITTYMAA, 60,
MAATALOUSTOIMITTAJA JA
MAANVILJELIJÄ, YLÄNE**

Peltogeeni tuli verenperintönä

KUN PARIKYMPPISENÄ opiskelin Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa agronomiksi ajattelin, että yksi asia on varma: minusta ei koskaan tule toimittajaa eikä opettajaa.

Mutta elämällä oli muita suunnitelmia. Sain sattumalta toimittajan paikan Maaseudun Tulevaisuudesta, ja aloin nopeasti tykätä alasta. Vähän myöhemmin tapasin tulevan vaimoni Elisän, joka on opettaja.

Elisa ei kuitenkaan halunnut muuttaa Helsinkiin. Niinpä neuvottelin työnantajani kanssa, ja sain luvan ryhtyä etätoimittajaksi. Palasimme lapsuuden kotimaisemiini Yläneelle Varsinais-Suomeen.

Olemme molemmat maatilalta lähtöisin, ja verenperintönä olen saanut peltogeenin. Minusta oli luonnollista ryhtyä työn ohessa viljelemään isoisäni raivaamaa maata.

Nykyään meillä on 35 hehtaaria peltoa, ja viljelen vehnää, ohraa ja kauraa. Päivisin hahkin juttujen kanssa suurin piirtein puoli yhdeksästä viiteen. Usein illat ja viikonloput menevät peltotöissä. Työtuntien yhteismäärää en ole koskaan uskaltanut laskea. Mutta en valita, sillä nautin kahden erilaisen työn yhdistämisestä.

Toimittajan työ haastaa älyllisesti, kun taas maanviljelyssä pääsee tekemään käsillä.

OMA KOKEMUS TUO NÄKEMYSTÄ

Nykyään työskentelen maataloustoimittajana. On iso etu, että minulla on käytännön kokemusta siitä, mistä kirjoitan. Teen tukihakemukset ja veroilmoitukset itse alusta loppuun, jotta ote maanviljelijän arkeen säilyy. Tapaan myös jatkuvasti muita maanviljelijöitä, joilta saan käytännön vinkkien lisäksi juttuideoita.

Maanviljelyn vaikutuksista ilmastonmuutokseen kirjoitetaan nykyään paljon. Olen seurannut aihetta innolla, ja minulla on siitä oma näkemykseni. On hienoa, että maanviljelijänä pääsen itse kokeilemaan ympäristöystävällisiä viljelytapoja. Uskon esimerkiksi, että maaperän rakenne säilyy paremmin, kun sitä muokataan mahdollisimman vähän. Tällöin myös ravinnepäästöt vähenevät, mikä on ympäristön kannalta hyvä asia.

Taloudellisesti maanviljelyllä ei pääse rikkautumaan, mutta toki siitä jonkin verran tuloja tulee. Mielenrauhan kannalta on mukavaa, että toimeentulon saa kahdesta eri lähteestä.

Etätoimittajana olen työskennellyt pian 30 vuotta. Työnantaja on alusta saakka suhtautunut myönteisesti siihen, että olen muutaman iltapäivän vuodesta peltohommissa. Perhekin on joutunut joustamaan keväällä kylvöaikaan ja syksyllä puintipäivinä. Silloin minua ei kauhean paljon kotona näy. Onneksi talvisin on rauhallisempaa, ja silloin voin tehdä muita juttuja. ●

**STIINA HOVI, 42,
GRAAFIKKO, HIEROJA,
TAITEILIJÄ JA POSTIMERKKIEN
SUUNNITTELIJA, VANTAA**

Stiina Hovin suunnittelema pilviaiheinen postimerkki on valittu sekä Suomen että maailman kauneimmaksi merkiksi.

Jatkuva oppiminen on tapa elää

KUUSI VUOTTA SITTEN tunsin, että luovuuteni tarvitsi uutta polttoainetta. Olin jo pitkään tehnyt samaa työtä Maaseudun Tulevaisuuden Kantriliitteen graafikkona. Eräänä päivänä makasin työpaikalla hierojan pöydällä, kun yhtäkkiä sain idean ryhtyä itsekin opiskelemaan hierojaksi.

Tarkistin, että aikuiskoulutustuen avulla pystyin ottamaan tarvitsemani tauon työelämästä. Vajaata vuotta myöhemmin aloitin hierojan opinnot Vantaalla koulutuskeskus Edupolissa.

Opintojen alussa tuntui kuin olisin ollut lomalla. Pänttäsin luita ja lihasten kiinnityskohtia, mutta se ei tuntunut ollenkaan raskaalta. Aivoille teki hyvää tehdä jotain aivan uutta.

Valmistumisen jälkeen palasin levänneenä graafikon työhön. Kymmenen kuukauden aikana ▶

olin tutustunut moniin erilaisiin ihmisiin ja pyrkinyt antamaan parasta mahdollista hoitoa. Lehden teossa taas piti keskittyä vain lehteen. Se tuntui tauon jälkeen virkistävältä.

Työpaikalla hyödynsin uutta osaamistani tekemällä Viikonvaihte-liitteeseemme keuhkuhoitoon opastavia juttuja. Tarpeen mukaan hoidin myös kinesioteipillä työkalereiden kipeitä selkiä ja kyynärpäitä. Sivutyönä jatkoin hierojan työtä kolmena iltana viikossa noin vuoden ajan. Kun muutin Hyvinkäältä Vantaalle, hierojan työ jäi luonnostaan pois, koska en halunnut ryhtyä luomaan asiakaskuntaa uudelleen.

UUDET HAASTEET YLLÄTTÄVÄT

Neljä vuotta sitten toimin Kantrin ja Postin järjestämän latokuvakisan yhtenä tuomarina. Kerroin tuomaristossa mukana olleelle Postin edustajalle, että minua kiinnostaisi suunnitella postimerkkejä. Yllätyksekseni hän innostui asiasta, ja jo samana vuonna minulta tilattiin postimerkkisarja, jossa haluttiin esitellä kauniita luontokuvia Suomesta.

Ryhdyin käymään läpi tuhansia kuvapankkikuvia, joista lopulta sopivimmat valikoituivat sarjan postimerkkikuviksi. Upea yllätys oli, että suunnittelemani pilviaiheinen merkki valittiin pari vuotta sitten Suomen kauneimmaksi ja viime syksynä maailman kauneimmaksi merkiksi.

Minulle jatkuva oppiminen on tapa elää. Se

saa luovuuden kukkimaan. On myös tärkeää, ettei elämä ole yhden kortin varassa. Media-ala on epävarma, ja haluan kehittää muunkinlaista osaamista.

Kolmas sivutyöni tuli täysin yllättäen. Viime vuoden syyskuussa minulle tärkeä työ-kaverini kuoli aivoverenvuotoon työpäivän jälkeen. Se oli valtava järkytys.

Seuraavana päivänä otin kotona maalaus-tarvikkeet esiin, ja aloin maalata hevostauluja. Aluksi taulut olivat surumielisiä, mutta ajan myötä ne muuttuivat positiivisemmiksi. Käsitelmin suruani maalaamalla. Jokin tauluissa kosketti myös muita, ja ihmiset halusivat ostaa niitä. Vähitellen maalaamisesta tuli tärkein sivutyöni. Olen pitänyt jo kolme näyttelyä, ja uusia on tulossa.

Nykyään teen 80-prosenttista työaika, jotta voin keskittyä kunnolla maalaamiseen. Lyhyempi työaika tarkoittaa tietysti myös pienempää palkkaa, mutta pystyn osin paikkaamaan sitä tauluista saamillani tuloilla. ●

”Sivutyönä jatkoin hierojan työtä kolmena iltana viikossa noin vuoden ajan.”

Hevoset ovat kiinnostaneet graafikko Stiina Hovia lapsesta saakka.

**JARMO HANKIVAARA, 54,
TUOTTAJA JA TENNIS-
VALMENTAJA, HELSINKI**

Sattuma ohjasi tennisvalmentajaksi

Jotkut miehet hankkivat viisikymppisenä moottoripyörän, mutta minä toteutin toisenlaisen nuoruuden unelman. Ryhdyin opettamaan tennistä. Kyseessä on puhtaasti rakkausprojekti.

Olen pelannut tennistä kilpaa parikymppi-
sestä saakka. Alimman tason tennisvalmentajan kurssin suoritin jo 1980-luvulla, mutta minulla ei ollut aikaa ryhtyä valmentamaan.

Onneksi elämä järjesti sopivan tilaisuuden. Kun viime vuoden lopulla olin pitkästä ajasta vailla vakituista päivätyötä, minun piti miettiä, mitä haluan tehdä jatkossa. Kypsyttelin ajatusta, että ryhdyn freelanceriksi.

Kun minulla vihdoin oli aikaa, otin tennishallilla toimitusjohtajaa hihasta ja kerroin, että nyt pystyisin valmentamaan. Hän innostui asiasta heti, ja pian minua alettiin kutsua tuuraamaan. Jo ensimmäisellä kerralla huomasin, että opettaminen on ehdottomasti minun juttuni. Ajattelin myös, että freelancerina työskenteleminen on yksinäistä, ja olin iloinen, että muista tennisvalmentajista voisin saada innostavan työyhteisön.

TOIMITTAJA MUISTAA NIMET HETI

Freelanceria minusta ei ainakaan vielä tullut. Olin ehtinyt tehdä vasta pari juttua, kun eräs toimeksiantajani vinkkasi, että heille haetaan tuottajaa. Lähetin hakemuksen, ja parin haastattelukierroksen jälkeen tulin valituksi. Oli hauska yhteensattuma, että kävin allekirjoittamassa tuottajan ja tennisvalmentajan työsopimukset perättäisinä päivinä.

Nykyään työskentelen tuottajana digitaalisessa sisältö- ja markkinointitoimistossa Hube Helsingissä, ja muutamana iltana viikossa teen tennisvalmentajan tuurauksia Myllypuron tenniskeskuksessa. Välillä menen töistä suoraan tennishallille, jossa päivä päättyy vasta iltakymmeneltä. Sen jälkeen olo on väsynyt mutta onnellinen.

Tuottajan työ ja tenniksen opettaminen ovat hyvin erilaisia ammatteja. Joissakin asioissa toimittajataustasta on toki hyötyä. Toimittajana olen oppinut painamaan ihmisten nimet nopeasti mieleen ja ottamaan

HEIKKI NUUTINEN DESIGN

Tennisopettaja Jarmo Hankivaara oppilaidensa kanssa.

”Jo ensimmäisellä kerralla huomasin, että opettaminen on ehdottomasti minun juttuni.”

tilanteet haltuun. Monet valmennettavat ovat olleet myönteisesti yllättyneitä, kun pystyn heti muistamaan heidän nimensä. Osaan myös murtaa jään erilaisten ihmisten kanssa ja lähestyä heitä siten, että alkujännitys vähenee.

Pääosin työt ovat kuitenkin erilaisia, ja se on rikkaus. Toimittajan työ voi seurata henkisesti kotiin, mutta tennisvalmentajan työ jää aina hallille. Valmentamisesta saa myös välitöntä kiitosta. Tuntuu hyvältä, kun valmennettava tulee tunnin jälkeen kysymään, että tuletko ensi viikollakin tänne. Siitä tietää, että tunti on mennyt hyvin.

Tennisvalmentajana olen vasta alkutaipaleella, mutta haaveenani on, että pystyn opiskelemaan vielä seura- ja kilpatason valmentajaksi. Tällä hetkellä en valmenna rahan takia, mutta se tuo elämään paljon hyvää fiilistä, mikä auttaa jaksamaan myös tuottajan työssä. ●

Lauma

Jouni Tikkanen kirjoitti kirjan susivihasta Suomessa.

MISTÄ KIRJASI KERTOÓ?

Kirja on narratiivinen tietokirja lastensurmista ja susivihasta. Kirjassa sukelletaan Turun seudun lastensurmien kautta siihen, millaista oli olla susi 1880-luvulla. Siinä on mukana suden biologiaan perustuvaa päättelyä, mutta pohjimmiltaan kyseessä on tarkkaan lähtetty faktakirja, jossa historia ja biologia näytetään.

Kirjan lähtökohtana ovat tapahtumat, joissa sudet surmasivat 22 lasta Lounais-Suomessa 1880-luvun alussa. Lapsista suurin osa oli alle kymmenvuotiaita, vanhin menehtynyt oli kymmenen. Kyseessä oli ilmeisesti yksi susilauma, koska lasten kuolintapaukset rajautuivat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ryppääseen, yhden reviiirin alueelle. Tällainen on vuonna 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan ollut tyypillistä vaaraa aiheuttaneiden susien tapauksissa.

MIKÄ ON SUHTEESI AIHEPIIRIIN?

Olen biologi koulutukseltani. Teini-iässä olin metsästäjä, minulla on vieläkin aseita ja metsästyskortti. Olen myös luontoihminen, töissä Suomen Luonto -lehdessä. Suhteeni suteen on ambivalentti.

Halusin kirjoittaa suden historiasta, sillä on vähän susia, joista voisi saada mitään tietoa. Tällaisesta sudesta, joka tappaa lapsia, ja jota jahdataan suurella innolla, on lähteitä olemassa.

MITÄ KIRJA ANTAA MAAILMALLE?

Toivon sen antavan uuden näkökulman Suomen susien historian ydinkertomukseen. Turun lapsisurmat voi panna kontekstiin pohtien sitä, miten tarinaa on vuosien mitaan käytetty. Varsinkin 2000-luvulla, kun sudet palasivat Lounais-Suomeen oltuaan 130 vuotta poissa, tämä asia oli paljon tapetilla. Perustettiin Pihasusi ry -niminen yhdistys, ja kun 2000-luvun alussa valmisteltiin suden kannanhoitosuunnitelmaa, tuli ilmi että susi-

vastaisuus oli vahvaa Lounais-Suomessa, vaikka siellä ei susia vielä ollut. Tarina kasvat- ti suden kantamaa historiallista painolastia.

Nyt on meneillään susikannan uuden hoito- suunnitelman valmistelu kansalaiskuule- misineen. Jos kuulemiset tehdään, kuten 2000-luvun alussa tehtiin, kuulisin niistä mie- lelläni. Onko suteen totuttu, ovatko pelot ja ennakkoluulot laimentuneet? Oma suhteeni suteen on lähinnä kiinnostunut. Susi on poliiti- tinen eläin, joka synnyttää hirveän voimakkai- ta reaktioita. Luontolehden toimittajana olen seurannut sitä luontoihmisten näkökulmasta.

MITÄ TOIVOT KIRJALTA?

Toivon sekä suden suojelijoiden että sen vastustajien lukevan kirjani niin, ettei se jäi- si yhden leirin lemmikiksi. Susi on polarisoi- tunut aihe. Toivoisin, että kirja olisi rakenta- massa dialogia ja löytäisi laajasti yleisönsä. ●

SALLA NAZARENKO

Jouni Tikkanen, 36

- Toimittajana Suomen Luonnossa vuodesta 2013.
- Aikaisemmin Otavan tietokirjojen kustannustoimittajana, freelancerina ja kesätoimittajana sanomalehdissä.
- Asuu Helsingin Käpylässä.
- Perheeseen kuuluu toimittajavaimo Virve Pohjanpalo ja kaksi lasta.
- Opiskellut Helsingin yliopistossa ekologiaa ja evoluutiobiologiaa, teoreettista filosofiaa sekä kirjallisuustiedettä.
- Tekee muun muassa tiedettä popularisoivaa #muutos-verkkolehteä ja podcastia.

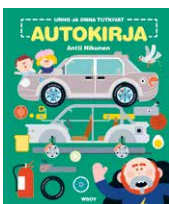

Jouni Tikkanen:
Lauma. Sivuja 400.
Otava. Kirja ilmestyy
syyskuussa 2019.

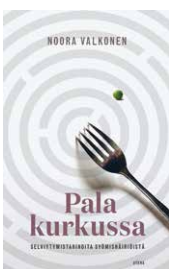
**LUE MYÖS MUITA HSJ:N JÄSENTEN
KIRJOITAMIA KIRJOJA!**

Annu Kekäläinen:
Valitut. Etelä-Afrikan
musta keskiluokka
turva-alueiden ja startup-
kirkkojen suojassa. 235
sivua. Into. Ilmestynyt
tammikuussa 2019.

Antti Nikunen:
Autokirja. Urho ja Onna
tutkivat. Kaikki oleellinen:
jarrut, jouset, vaihteet,
pissapoika, eväsläpä.
40 sivua. WSOY. Ilmestynyt
huhtikuussa 2019.

Noora Valkonen:
Pala kurkussa.
Selviytymistarinoita
syömishäiriöistä.
250 sivua. Atena.
Ilmestynyt huhti-
kuussa 2019.

HSJ:N JÄSENTEN kirjoittamat kirjat kiinnostavat Lööppiä. Ilmianna joko itsesi tai kollegasi, joka on kirjoittamassa tai juuri kirjoittanut kirjan. Saapuneiden ehdotusten joukosta Lööpin toimituskunta valitsee kulloinkin esittelyssä olevat kirjat. Lähetä vinkki Lööpin toimitukseen Kaija Plitille, kaija.plit@hsj.fi.

Oivalluksestaan kertoo
Markkinointi-instituutin ja Rastorin
viestintäsuunnittelija **Liina Hurri**, joka
osallistui maaliskuussa HSJ:n Syötävän
hyvät pääsiäisruohot -iltaan.

12 siementä kylvettiin, 13 iti

TYÖKAVERINI TOKAISII KERRAN, ettei lomilla ole hänelle suurta merkitystä. Hänen mielestään arjesta tulee tehdä sellaista, ettei vapaiden painoarvo kasva mahdottomaksi. Yli-ihminen! Siis eihän noin voi elää! Elämänfilosofia oli epäuskottava – ja mullisti arkeni.

Aloin rampata kaiken maailman yrttilloissa. Opin muun muassa, että kenellä salvia kasvaa, ei köyhdy. Ja että timjami kasvattaa mieskuntoa, persiljaseppele loiventaa krapulaa ja rosmariini kiukkuisen naisen yrttinä sopii anopille pääsiäistuliaisiksi.

HSJ:n Syötävän hyvät pääsiäisruohot -yrttillässä huumori kukki. Illan opeilla saan varmasti yrttini kukoistamaan. Mutta tärkeintä antia oli illan tunnelma ja se, että tuli lähdettyä ja otettua ilo irti arjesta lomiatellessa.

Kouluttaja Kirsi Tuominen kertoi kollegastaan, jonka kylvämisestä 12 siemenestä peräti 13 iti. Tuntui tutulta: samalla tavalla nämä HSJ:n koulutukset ja retket antavat aina enemmän kuin ottavat. ● LIINA HURRI

Kuvaileva toimittaja

Kun kirjoittava toimittaja saa käteensä kameran, ei tulos aina mairittele lehtikuvan perinteitä. Helsingin Sanomien Kalle Koponen rohkaisee toimittajia ja kuvaajia tutustumaan toistensa ammattien perusteisiin.

TEKSTI JUKKA VUORIO

Yhä useampi toimittaja on viime vuosina tutustunut kantapäähän kautta lehti- valokuvaukseen. Toimittajien ottamia kuvia näkyy paitsi uutiskuvina, myös henkilöhaastatteluisissa ja reportaaseissa.

Se, mikä ennen oli paikallislehtien normi, ottaa nyt lujasti jalansijaa suuremmissa sanomalehdissä ja ajankohtaisaiheisiin liittyen myös aikakauslehdissä.

Moni kuvaa juttunsa itse, koska niin on käsketty tehdä. Kirjoittaminen ja kuvaaminen vaativat

kahta erilaista ammattitaitoa, eivätkä ne aina kohtaa samassa ihmisessä.

Joukossa on myös lahjakkaita poikkeuksia, joilla on paloa niin tekstilliseen kuin kuvalliseenkin tarinankerrontaan. Eräs heistä on Helsingin Sanomien **Kalle Koponen**, joka aloitti lehden palveluksessa kirjoittavana toimittajana 1988. Sen jälkeen työtehtävät talossa ovat olleet hyvin moninaisia.

Niin moninaisia, että lopulta Koposesta oman kiinnostuneisuutensa myötä muotoutui täysi-

päiväinen kuvajournalisti. Hän aloitti kuvaamisen toimiessaan ensin Moskovan- ja sitten Tukholman-kirjeenvaihtajana. Siellä kuvaaminen Koposen mukaan ”räjähti lapasesta”.

Koponen tunnistaa alan suuntauksen, jossa toimittajien ottamia kuvia näkyy yhä enemmän juttujen kuvituksena.

– Toisaalta tällainen työtapa on ollut aina olemassa paikallis-lehdissä. Uutta sen sijaan on, että toimittajien ottamia kuvia näkee isommissakin lehdissä.

Kun Helsingin Sanomien ensimmäiset yt-neuvottelut alkoivat vuonna 2013, Koponen oli jo niin identiteetiltään kuin ammatiltaanakin valokuvaaja.

Yt-neuvotteluissa Koponen siirrettiin reportteriryhmään, josta muodostui vuosien evoluutiossa HSTV, eli Helsingin Sanomien videotuotannosta vastannut toimitus.

Reportteriryhmässä työnantaja antoi Koposelle monikanavaroolin, johon kuului video- ja valokuvaus sekä kirjoittavan toimittajan työ.

– Tein sitä pari kolme vuotta intensiivisesti. Ensin talo oli siitä aika ihastuksissaan. Mutta sellaisessa työssä joutuu tekemään paljon kompromisseja: kun yhdessä ajassa on tehtävä kahden tai kolmen

ihmisen työt, pahimmillaan niistä mitään ei saa tehtyä kunnolla.

Koponen ei sano, että jokaisen toimittajan pitäisi osata kuvata, sen sijaan taidon perusteet olisi hyvä jollakin lailla hahmottaa.

– On se eduksi, että toimittaja ja kuvaaja ymmärtävät kummankin työn perusteet ja tarpeet.

IDEAALITILANTEESSA kuvaaja ja toimittaja työskentelevät tiiminä, jossa ammattirajat ylittävä ymmärrys tukee työparia työssään. Vaikka kummatkin tekevät periaatteessa samaa työtä, eli välittävät tietoa ja tuntemuksia, on kamera erilainen instrumentti kuin kynä ja lehtiö.

– Kuten kaikissa työkaluissa, myös kamerassa on omat nikkinsä, jotka täytyy opetella. Jos pannaan rahapulan vuoksi ihan kylmiltään tekemään sitä toista työtä, niin eihän se ideaalitalanne ole.

Jos toimittajien halutaan kuvaavan omia juttujaan, olisi Koposen mielestä reilua, että heitä myös koulutettaisiin siihen.

– Kun kirjoittaja on määrätty ottamaan valokuvia, niin hänelle se on selkeästi toissijainen tehtävä. Silloin siihen panostetaan minimipaukut, ja kuva kärsii jo lähtökohtaisesti. ▶

Tehtävä: ota kuva juttuun, joka käsittelee Töölönlahden lintuja. Oletuksena on, että juttu ja kuvat olisivat Hesarin kaupunkisivuilla.

Toteutus: toimittaja Jukka Vuorio ja kuvajournalisti Kalle Koponen.

Työssään Koponen arvostaa erityisesti pitkiä reportaasikeikkoja. Osan hän saa itse sekä kuvata että kirjoittaa. Maaliskuussa hän kävi yksin hirmumyrskyn runtelemassa Mosambikissa, viime syksynä toimittajan kanssa Senegalissa selvittämässä, miltä Afrikan kiiwas väestönkasvu näyttää. Viime vuosiin mahtuu runsaasti myös muita juttukeikkoja ympäri maailmaa.

– Kaikkiällä maailmassa ihmiset ovat samanlaisia. Sen sijaan eroja niin Suomessa kuin muuallakin löytyy siitä, työskennelläkö kaupungissa vai maalla. Maalla kaikki on aina helpompaa.

Yleensä Koponen lähtee reportaasikeikoille toimittajan kanssa. Pitkillä reportaasikeikoilla ymmärrys työparin ammatista korostuu.

– Kuvaajan kannalta on painajaismaista, jos toimittaja ajattelee vain tekstipohjaista tarinaa. Valokuva on parhaimmillaan silloin, kun siinä tapahtuu jotain. Tapah-tuma on paljon kiinnostavampi kuin asiantuntija, joka istuu pöytänsä takana toimistossa.

2010-luvulla monessa lehdessä journalistien on annettu ymmärtää, että työssä olisi syytä ainakin silloin tällöin ajatella myös firman liiketoimintaa ja rahaa, eikä pelkkää journalismin eetosta. Mutta Koposen mielestä journalistin tehtävä ei ole ymmärtää firman taloutta ja joustaa talon etu mielessä.

– Mielestäni mahdollisimman vähän. Toisten tehtävä on hankkia rahaa, journalistien tehtävä kuluttaa sitä.

Viime kuukausina Koponen on havainnut, että kova asiajournalismi tuo lukijoita. Hyvälle journalistille on kuin onkin kysyntää.

– Kun juttujen tekemiseen pannaan paukkuja, se tuntuu korreloivan lukijamäärissä. Kaiken journalismin ei siis tarvitse olla ruoansulatusta ja ihmissuhteita, vaikka tietysti niillekin on paikkansa. ●

KALLE KOPONEN

Tehtävä: ota kuva juttuun, joka käsittelee suomalaisten kahvinjuontia. Oletuksena on, että juttu ja kuva olisivat Hesarin kotimaansivuilla.
Toteutus: toimittaja Jukka Vuorio ja kuvajournalisti Kalle Koponen.

Ei lyhytnäköiselle kikkailulle

LÖÖPIN HAASTATTELEMIEN päätoimittajien mukaan käytännöt toimittajien kuvatyöskentelystä vaihtelevat lehtien ja toimitusten mukaan. Toimittajien käyttöä kuvaajina perustellaan nopealla reagoinnilla, vapaaehtoisuudella ja resurssipulalla.

Helsingin Sanomien päätoimittaja **Antero Mukka** kertoo, että Hesarin toimittajat kuvaavat keikoillaan varsin harvoin. Mukan mielestä toimittajien käyttö kuvaajina toimii joissakin tapauksissa, kun mukana on hyvää harkintaa.

– Mikään patenttikonsti kulujen karsimiseksi se ei ole. Helsingin Sanomien lehtikuvatraditio on maailmanluokan ylpeyden aihe, eikä sitä kannata tarvella lyhytnäköisellä kikkailulla.

Nyt eletävässä journalismin murrosvaiheessa digitaalinen kerronta kehittyi vauhdilla, ja lukijan päätelaitteena on yhä useammin matkapuhelin. Toimittajien työssä se tarkoittaa, että tekstivetoisesta jutunteosta on siirrytty monimuotoisempaan kerrontaan, jossa esimerkiksi suorat live-lähetykset ja videoblogit ovat osa kokonaisuutta.

– Monesti fiksuksi malliksi on osoittautunut, että toimittajalla itsellään on myös teknisiä valmiuksia niiden tuottamiseen. Tähän ohjaa mobiililaitteiden tekninen kehitys.

HS:n kuluvan vuoden alussa aloittama HS

JUKKA VUORIO

Paikalliset tekee paikallisjournalismia pääkaupunkiseudulta ja kehyskunnista. Paikallisuutisten yhteydessä on nähty myös toimittajien ottamia kuvia.

– HS Paikallisissa on haettu nopeaa reagointia ja matalan kynnyksen toimintamallia. Paikallisisältöjen voimakas kasvu on lisännyt juttuvolyymia ja kuvaustarpeita merkittävästi. Toimittajien itse ottamat kuvat ovat osa tätä kuviota.

OTAVAMEDIAN Seura-perhettä vetävä **Erkki Meriluoto** on paitsi Seuran, myös Kotilääkärin, Vivan ja TV-maailman päätoimittaja. Meriluodon mukaan näissä lehdissä toimittajien omien juttujen kuvaaminen on vähäistä ja vapaaehtoista.

– Kyse on ollut lähinnä muutamasta ulkomaan keikasta, jonne ei ole lähtenyt erillistä kuvaajaa mukaan, ja kuvia on hankittu lisäksi kuvatoimistoilta. Toimittaja on voinut kuvata myös, jos on hän harrastanut valo- tai videokuvausta ja on halunnut jollakin juttukeikalla kokeilla taitojaan. Näin teimme esimerkiksi ilmastomarsrilla.

Toimittajien itse kuvaamia juttuja näkee enemmän uutismedioissa, mutta Meriluodon mukaan jatkossa niitä nähdään enemmän myös aikakauslehtien puolella esimerkiksi ajankoh-taisaiheisiin liittyen.

VIHREÄN LANGAN päätoimittaja **Riikka Suominen** kertoo, että lehden toimituksellisen työn painopiste on nettiuutisissa. Noin

Kalle Koposen kuvausvinkit toimittajille:

1. Mene lähemmäksi.

Jalat ovat kuvaajan tärkein lisävaruste. Arvioi joskus, kuinka suuren osuuden kuvan kokonaispinta-alasta kohteesi kattaa. Jos prosenttiosuus on kovin pieni, olet liian kaukana – ainakin jos kuvasi julkaistaan ensisijaisesti verkossa.

2. Rentoudu, jutustele, ole kiva, lunki.

Ventovieraan ihmisen valokuvaaminen on sosiaalinen tilanne. Jos sinua jännittää, peitä se tai älä ainakaan tee siitä numeroa. Kuvauskohteet haistavat pelon kuin hait veren, ja vainun levittyä huoneeseen kaikki menee yleensä tosi huonosti.

3. Vältä vanhojen loisteputkien valaisemia tiloja kuin ruttoa.

Perinteiset loisteputket ovat valokuvaajan vihollislistan top vitosessa, koska niiden loihtima väri on arvaamaton ja lähes aina inhottava. Jos joudut kuvaamaan haastateltavaa vanhojen loisteputkien valaisemassa neukkarissa, pyydä, että kuvaustilanteessa sammutetaan valot. Ota kuvattavasi ikkunasta ääreen ja kuvaa sieltä tulevassa luonnonvalossa. Paitsi että joulukuussa ikkunasta ei tule valoa. Silloin pelisi on pelattu.

joka kuudennessa Vihreän Langan nettijutussa on toimittajan ottama kuva.

Suomisen mukaan toimituksella ei ole omaa valokuvaajaa, joten toimittajat kuvaavat resursi- ja aikataulusyistä itse osan jutuistaan.

– Vaikka olisi jonkin verran enemmän rahaa, niin aikataulusyistä olisi hankala joka uutiskelle ottaa freekuvaaja mukaan. Inhouse-kuvaja olisi hyvä, mutta sellaiseen ei ole rahaa.

Suominen ei pidä Vihreän Langan käytäntöä täysin onnistuneena.

– Toimituspäällikkömme ja AD/kuvaajamme kuvat ovat laadukkaita. Meidän muiden toimittajien kuvia käytetään nettiuutisissa noin keran viikossa. Niiden laatu vaihtelee, suoraan sanottuna ne yleensä vetävät nettijuttujen ilmettä alaspäin. ●

Ryhtyisitkö yrittäjäksi?

Älä minulta kysy
eli tuoreen yrittäjän muistelmat.

TEKSTI SALLA NAZARENKO

Olen jo kauan halunnut yrittäjäksi. Olen ollut monessa vakituksessa työpaikassa ja aina lähtenyt niistä kuvitellen, että seuraavassa paikassa en joutuisi keskelle organisaatiojargonia – ja erehtynyt.

Yrittäjyystävänä olivat sitä mieltä, että olen synnynnäinen yrittäjä. Netissä tekemäni testit olivat samaa mieltä. Kenties yrittäjäkurssillakin olisivat niin todenneet: minä en sille päässyt, koska en jaksanut tehdä liiketoimintasuunnitelmaa.

joulukuu 2018

KIRJANPITÄJÄ

Irtisanouduin joulun alla vakityöstäni. Sen jälkeen aloitin nähdäkseni tärkeimmästä: kirjanpitäjän etsinnästä. Kuvitelmissani ulkoistin jollekulle muulle kaiken synnynnäisen huolimattomuuteni, ainoa hommani oli keksiä käyttöä kaikelle sille rahalle, jota pian virtaisi sisään.

Kyselin tutuilta suosituksia. Päätin myös, että koska olin jo työelämässä oppinut käyttämään sähköisiä kirjanpitopalveluja, halusin sellaisen. Tarvitsin myös apua itse yrityksen perustamiseen.

Kirjanpitäjän etsiminen muistuttaa deittipalstalla harhailua. Jos kaikki näyttää liian hyvältä, se on sitä. Kirjanpitäjän pitää paitsi tietysti osata työnsä, myös ymmärtää sinua. Kirjanpitäjän, kuten puolison, pitää hyväksyä sinut heikoimmillasi ja hirveimmillasi.

Taival ei ollut helppo. Eräs ystävän suosittelema napakka nainen ilmoitti, että asiakkaita on jo liikaa. Eräs iso toimisto otti yhteyttä ja tarjoutui perustamaan yrityksen puolestani

- 750 eurolla. Kysyin, miten parin lomakkeen täyttäminen voi maksaa niin paljon. Kuulemma lakimies ne täyttäisi. Kaikki kunnioitus tuolle yritykselle ja sen erittäin ystävälliselle palvelulle, mutta päätin, että pienempi on kunnasta. Pari pienempää toimistoa lähettikin tarjouksen, mutta ne eivät vaivautuneet vastaamaan jatkokysymyksiini.

Sitten kävi, kuten rakastuessakin: juuri kun tuntui, ettei tästä mitään tule, tapasin Heidin ja Pekan, pariskunnan ja kirjanpitoyrityksen. Heidän lempeät katseensa, pitkä kokemuksensa ja ääretön rauhallisuutensa kertoi minulle heti, että se on nyt tässä. Heidi on minulle nykyään lähes yhtä tärkeä kuin psykiatrin.

Tai ok, tärkeämpi.

Tammikuu 2019

BYROKRATIAN RATAISSA

Yrityksen nimen keksiminen oli vaikeaa. Lennokkaimmissa haaveissani firmani nimi oli Seksivau Oy tai Female Genius Oy. Mutta sitten tuli mieleen, että jos joskus osallistun julkisiin hankintakilpailuihin niin ehkä mikään ministeriö tai kunta ei osta Seksivau Oy:ltä viestintää (vaikka niiden todella pitäisi). Female Genius on liian osoittelevan sukupuolittunut, ja lisäksi minulla on asiakkaita ulkomailla. Pitävät vielä omituisena. Otin siis firmani nimeksi sukunimeni.

Nimen keksittyäni oli aika mennä kaupparekisteriin. Toisin kuin lakimiehillä varustettu tilitoimisto väitti, en hetkeäkään uskonut, että se voisi olla vaikeaa. Tammikuuisena arki-iltana (15.1. klo 19.32, lukee PRH:n sähköisten palvelu-

jen arkistossa), kirjaudu sinne ja klikkailin itsevarmana lomakkeita, kunnes sitten. Yhtiöjärjestys? Alv-rekisteri? Ennakkoperintärekisteri? Montako osaketta osakeyhtiölläni on?

Soitin kirjanpitäjälle, jonka ehkä tärkein ominaisuus on kärsivällinen kyky vastata hyperventiloitipuheluihin mihin vuorokaudenaikaan tahansa. Kävimme lomakkeet läpi yhdessä ja selvitimme nuo ytimeltään yksinkertaiset asiat.

Olin tyytyväinen itseeni. PRH:sta kuitenkin tuli hyvin pian kirje otsikolla ”täydennyspyyntö”. Kirje oli jonkun Lyyra-nimisen tarkastajan allekirjoittama ja tehty vesileimaperille. Se herätti kunnioitusta, jopa pelkoa.

Ensinnäkin piti osoittaa, että yritykseni on maksanut osakepääoman, ja toisekseen klikata PRH:n nettipalvelussa jotakin kohtaa, jossa sitoudutaan noudattamaan osakeyhtiölakia.

Jälkimmäistä hoidimme viikon päivät hallituksen varajäseneneksi ryhtyneen ystävättäreni kanssa, koska luulin että hänenkin pitää luvata noudattaa osakeyhtiölakia. Hän ei kuitenkaan löytänyt samaa kohtaa PRH:n sivuilta omista tiedoistaan. Ilmeni, että hänen ei tarvinnutkaan lupautua lakia noudattamaan.

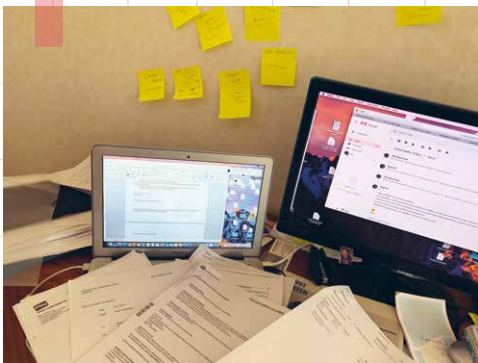
helmi - maaliskuu 2019

PANKKITILI

Seurasi vaikein osuus: osakepääoman maksaminen yrityksen tilille. Mutta yritystilin perustaminen olikin uskomattoman vaikeaa ja vei monta viikkoa.

Kävin syöttämässä tarvittavat tiedot oman pankkini yrityspalvelupuolelle. Sieltä sitten tuli erityyppistä täydennyspyyntöä. Firman piti muun muassa pitää hallituksen kokous, jossa päätettiin avata pankkitili. Pidin kokouksen itseni kanssa ja skannasin pöytäkirjan pankille.

Asioin yritystilipuolen kanssa valehtelematta puolenkymmentä kertaa lähettäen erilaisia selvityksiä ja täydennyksiä siitä, että tili tarvitaan. Pyysin myös ihmistä olemaan sieltä minuun yhteydessä, mitä ei koskaan tapahtunut, ennen kuin tili oli jo perustettu ja osakepääoma maksettu. Silloin sain pankista happaman puhelun työmatkalle Brysseliin, jossa ▶

valitettiin jostakin tilin perustamiseen liittyvän asiakirjan puuttumisesta.

– Tilihän on jo olemassa ja perustettu, näin ollen luulisi, että kaikki kupongit on täytetty, vastasin hämmentyneenä.

– Ai, vastasi häkeltynyt pankki-ihminen.

Koska tilin vihdoon saatuani olin jo paniikissa, päätin mennä suoraan PRH:hon varmistamaan, että kaupparekisteri-ilmoitukseni lopulta onnistuu. Nostin tietokoneeni virkailijan pöydälle ja sanoin:

– Katso, olen maksanut peruspääoman, tässä kuitti, missä muodossa sen haluat ja minne se laitetaan?

Keikka oli hyödyllinen, sillä se kuitti, minkä verkkopankistani alunperin maksusta sain, ei tokikaan olisi riittänyt todisteeksi siitä, että todellakin maksoin omalta yksityistililtäni omalle yhden hengen firmani tilille 2500 euroa.

huhtikuu
2019

MIETTEITÄ ENSIMMÄISEN KVARTAALIN PÄÄTTEEKSI

Aivotutkija **Markus Heilig** kirjoittaa oivallisessa *Naisen aivot, miehen aivot* -kirjassaan, että evoluutio on tehnyt meistä kahdenlaisia: turvallisuuksihakuiset ihmiset ovat niitä, jotka aikoinaan asettuivat aloilleen maata viljelemään. Heitä on ihmiskunnan kiittäminen kehityksestään.

Sitten ovat vaeltajat, liikkuvat riskinottajat, jotka ovat etsiytyneet uusille asuinsijoille siläläkin riskillä, että huonosti käy. Nämä vaeltajat ovat osaltaan taanneet ihmiselämän jatkumisen katovuosien ja ilmastonmuutosten aikaan.

Yrittäjän pitää olla vaeltajaihminen, utelias ja suhteellisen peloton. Rahaa täytyy ehdottomasti olla säästössä alkuun edes parin-kolmen kuukauden palkan verran. Asiakkaitakin pitäisi olla useampia kuin yksi. Starttirahaakin kannattaa hakea.

Joku voi tehdä jopa liiketoimintasuunnitelman. Koheltaa voi vähemmän kuin minä, olla suunnitelmallisempi ja valmistautuneempi.

Millaista minulla on ollut? Levotonta, vaihtelevaa ja ihanaa.

Summaten: rakastan työtäni Nazarenko Oy:ssä enemmän kuin aiemmin missään, vaikka pomo onkin hullu ja työolot välillä eriskummalliset. ●

alentelevan yrittäjän
top 3

1. YRITYSMUOTO JA TOIMIALA

Toiminimi on ihan hyvä tapa aloittaa, jos ei esimerkiksi suunnittele laajentavansa liiketoimintaa. Joku viisas on sanonut, että alle 30 000 euron vuosilaskutuksella se on järkevin. Joku toinen, että alle 100 000:n. Mene ja tiedä. Yritysmuotoa voi myös myöhemmin vaihtaa.

Kaupparekisteriin kannattaa merkitä toimialaksi suunnilleen kaikki mieleen tuleva ja lisätä perään ”ja muu laillinen liiketoiminta.”

3. YEL JA MUUT RAHA-ASIAT

Tunnen yrittäjiä, jotka maksavat tahallaan minimi-YEL:iä ja esimerkiksi sijoittavat, koska YEL kerryttää eläkettä joidenkin laskelmien mukaan huonosti. Tunnen myös freelancereita, jotka ovat maksaneet hyvää YEL:iä ja nauttivat nyt hyvää eläkettä.

YEL on kuitenkin kokonaan verovähennyskelpoista, ja se on myös sairausvakuutus.

Yrittäjän, vaikka kuinka boheemin, pitää osata laskea rahojaan sen verran, että ymmärtää sen, että oman vanhuuden petäminen köyhäksi vaan on huono idea.

2. KIRJANPITO

Mieti heti alkuun, haluatko tehdä sen itse vai sittenkin ulkoistaa. Moni toiminimifree tekee kirjanpidon itse. Siinä on puolensa, mutta hurjan työlästä se on. Kirjanpitoluottoja on kaiken kokoisia. Kannattaa etsiä sellainen, joka ymmärtää yksinyrittäjän ammattia ja palvelee myös pieniä asiakkaita samalla innolla kuin isompia. Sähköiset järjestelmät, kuten ProCountor, maksavat alkuun parisataa ja sen jälkeen joitakin kympejä kuussa, mutta ajan ja vaivan säästö on fenomenaalista.

ILTA = FINGERI

PERTTI JARLA

HSJ:n apurahoja haussa syksyllä

HSJ JAKAA JÄSENILLEEN apurahoja nyt kaksi kertaa vuodessa Jokes-rahastonsa kautta. Vuoden toinen haku on syksyllä. Apurahoja myönnetään omaa ammattialaa sivuvaan opintoihin ja kirjahankintoihin sekä yleisivistävään itsensä kehittämiseen.

Apurahoja jaetaan maksimissaan 12865 eurolla. Keväällä suurin myönnetty apuraha oli 700 euroa, joten parhaiten menestyvät maltilliset mutta ennen kaikkea hyvin perustellut hakemukset.

Haku aika päättyy sunnuntaina 22.9. kello 24. Haun alkamisesta ilmoitetaan jäsenille sähköpostitse ja nettisivuillamme. ●

* . CX61 *

***Lööppi ja sen tekijät toivottavat
lukijoille oikein hyvää kesää
ja lokoisia lomia!***

www.kosmos.fi

KULINAARISTA KULTTUURIA VUODESTA 1924